

**Строки і терміни в
цивільному праві.
Позовна давність.**

лекція

план

1. Поняття строків і термінів та їх обчислення.
2. Види цивільно-правових строків.
3. Поняття та види позовної давності.
4. Обчислення позовної давності.
5. Правові наслідки спливу позовної давності.

Стаття 251. Поняття строку та терміну

1. **Строком** є певний **період** у часі, зі спливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.

2. **Терміном** є певний **момент** у часі, з настанням якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.

3. Строк та термін можуть бути **визначені** *актами цивільного законодавства, правочином або рішенням суду.*

Стаття 252. Визначення строку та терміну

1. Строк визначається *роками, місяцями, тижнями, днями або годинами.*
2. Термін визначається *календарною датою або вказівкою на подію, яка має неминуче настати.*

Обчислення строку (ст.ст.253-254 ЦК)

Перебіг строку **починається з наступного дня** після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано його початок.

Строк, що визначений **роками**, спливає у відповідні місяць та число останнього року строку.

До строку, що визначений **півроком або кварталом** року, застосовуються правила про строки, які визначені місяцями. При цьому відлік кварталів ведеться з початку року.

Строк, що визначений **місяцями**, спливає у відповідне число останнього місяця строку.

Строк, що визначений у півмісяця, дорівнює п'ятнадцяти дням.

Якщо закінчення строку, визначеного місяцем, припадає на такий місяць, у якому немає відповідного числа, строк спливає в останній день цього місяця.

Строк, що визначений **тижнями**, спливає у відповідний день останнього тижня строку.

Якщо останній день строку **припадає на вихідний, святковий або інший неробочий день**, днем закінчення строку є перший за ним робочий день.

Стаття 255. Порядок вчинення дій в останній день строку

1. Якщо строк встановлено для вчинення дії, вона *може бути вчинена до закінчення останнього дня строку*. У разі, якщо ця дія має бути вчинена в установі, то строк спливає тоді, коли у цій установі за встановленими правилами припиняються відповідні операції.

2. Письмові заяви та повідомлення, здані до установи зв'язку до закінчення останнього дня строку, вважаються такими, що здані своєчасно.

Види строків

1. За джерелом встановлення:

- законні;
- договірні;
- судові.

2. За характером визначеності:

- абсолютно визначені;
- відносно визначені;
- невизначені.

3. За обов'язковістю:

- імперативні;
- диспозитивні.

4. За поширенням:

- загальні;
- спеціальні.

5. За призначенням:

- строки здійснення цивільних прав;
- строки виконання цивільних обов'язків;
- строки захисту цивільних прав та інтересів.

Позовна давність

Позовна давність - це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу (ст.256 ЦК).

Види позовної давності:

1) **загальна** – тривалістю у **3 роки**, встановлена для всіх вимог, крім тих, на які поширюється спеціальна (ст.257 ЦК);

2) **спеціальна** – встановлена для окремих видів вимог (ст.258 ЦК) та може бути:

- **скорочена** – тривалістю в 1 рік і застосовується у випадках, передбачених ч.2 ст.258 ЦК;
- **більш тривала** порівняно із загальною позовною давністю, тобто більше 3-х років.

Згідно ч.1 ст.259 ЦК позовна давність, встановлена законом, може бути збільшена за домовленістю сторін на підставі **договору**, укладеного у **письмовій формі**.

Спеціальна скорочена позовна давність (ч.2 ст.258 ЦК)

Позовна давність **в один рік** застосовується, зокрема, до вимог:

- 1) про стягнення неустойки (штрафу, пені);
- 2) про спростування недостовірної інформації, поміщеної у засобах масової інформації.

У цьому разі позовна давність обчислюється від дня поміщення цих відомостей у засобах масової інформації або від дня, коли особа довідалася чи могла довідатися про ці відомості;

- 3) про переведення на співвласника прав та обов'язків покупця у разі порушення переважного права купівлі частки у праві спільної часткової власності (ст.362 ЦК);

- 4) у зв'язку з недоліками проданого товару (ст.681 ЦК);

- 5) про розірвання договору дарування (ст.728 ЦК);

- 6) у зв'язку з перевезенням вантажу, пошти (ст.925 ЦК);

- 7) про оскарження дій виконавця заповіту (ст.1293 ЦК);

- 8) про визнання недійсним рішення загальних зборів товариства.

Спеціальна подовжена позовна давність (ч.5 ст.258 ЦК)

Більш тривала, порівняно із загальною позовною давністю, **складає 4 роки.**

Позовна давність у чотири роки застосовується за вимогами про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави (ч.5 ст.258 ЦК).

Стаття 268. Вимоги, на які позовна давність не поширюється

1. Позовна давність не поширюється:

1) на вимогу, що випливає із **порушення особистих немайнових прав**, крім випадків, встановлених законом;

2) на вимогу **вкладника до банку** (фінансової установи) **про видачу вкладу**;

3) на вимогу **про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю**, крім випадків завдання такої шкоди внаслідок недоліків товару, що є рухомим майном, у тому числі таким, що є складовою частиною іншого рухомого чи нерухомого майна, включаючи електроенергію;

Пункт 4 частини першої статті 268 виключено;

5) на вимогу **страхувальника (застрахованої особи) до страховика про здійснення страхової виплати** (страхового відшкодування);

6) на вимогу **центрального органу виконавчої влади**, що реалізує державну політику у сфері державних резервів, **стосовно виконання зобов'язань, що впливають із Закону України «Про державні резерви»**;

7) на вимогу **про визнання недійсним правочину, предметом якого є відчуження гуртожитку** як об'єкта нерухомого майна та/або його частини, на який поширюється дія Закону України «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків», **про визнання недійсним свідоцтва про право власності на такий гуртожиток** як об'єкт нерухомого майна та/або його частини, **про визнання недійсним акта передачі такого гуртожитку** як об'єкта нерухомого майна та/або його частини **до статутного капіталу (фонду) товариства (організації), створеного у процесі приватизації (корпоратизації) колишніх державних (комунальних) підприємств.**

Стаття 261. Початок перебігу позовної давності

1. Перебіг позовної давності починається від дня, коли особа довідалася або могла довідатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила.

2. Перебіг позовної давності за вимогами про визнання недійсним правочину, вчиненого під впливом насильства, починається від дня припинення насильства.

3. Перебіг позовної давності за вимогами про застосування наслідків нікчемного правочину починається від дня, коли почалося його виконання.

4. У разі порушення цивільного права або інтересу неповнолітньої особи позовна давність починається від дня досягнення нею повноліття.

5. За зобов'язаннями з визначеним строком виконання перебіг позовної давності починається зі спливом строку виконання.

За зобов'язаннями, строк виконання яких не визначений або визначений моментом вимоги, перебіг позовної давності починається від дня, коли у кредитора виникає право пред'явити вимогу про виконання зобов'язання. Якщо боржникові надається пільговий строк для виконання такої вимоги, перебіг позовної давності починається зі спливом цього строку.

6. За регресними зобов'язаннями перебіг позовної давності починається від дня виконання основного зобов'язання.

7. Перебіг позовної давності за вимогами про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави починається від дня набуття оспорюваних активів відповідачем.

8. Перебіг позовної давності за вимогами щодо витребування чи визнання права щодо нерухомого майна, переданого з державної або комунальної власності у приватну власність, право власності на яке зареєстровано в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, починається від дня державної реєстрації права власності першого набувача або дати передачі першому набувачеві нерухомого майна, щодо якого на момент такої передачі законом не була встановлена необхідність державної реєстрації правочину або реєстрації права власності.

9. Винятки з правил, встановлених частинами першою та другою цієї статті, можуть бути встановлені законом.

Стаття 263. Зупинення перебігу позовної давності

1. Перебіг позовної давності зупиняється:

1) якщо пред'явленню позову перешкоджала надзвичайна або невідворотна за даних умов подія (**непереборна сила**);

2) у разі відстрочення виконання зобов'язання (**мораторій**) на підставах, встановлених законом;

3) у разі зупинення дії закону або іншого нормативно-правового акта, який регулює відповідні відносини;

4) якщо **позивач або відповідач перебуває у складі Збройних Сил України** або в інших створених відповідно до закону військових формуваннях, **що переведені на воєнний стан.**

2. У разі виникнення обставин, встановлених частиною першою цієї статті, **перебіг позовної давності зупиняється на весь час існування цих обставин.**

3. **Від дня припинення обставин, що були підставою для зупинення перебігу позовної давності, перебіг позовної давності продовжується з урахуванням часу, що минув до його зупинення.**

Стаття 264. Переривання перебігу позовної давності

1. Перебіг позовної давності переривається вчиненням особою дії, що свідчить про визнання нею свого боргу або іншого обов'язку.

2. Позовна давність переривається у разі пред'явлення особою позову до одного із кількох боржників, а також якщо предметом позову є лише частина вимоги, право на яку має позивач.

3. Після переривання перебіг позовної давності починається заново.

Час, що минув до переривання перебігу позовної давності, до нового строку не зараховується.

Стаття 267. Наслідки спливу позовної давності

- 1. Особа, яка виконала зобов'язання після спливу позовної давності, не має права вимагати повернення виконаного, навіть якщо вона у момент виконання не знала про сплив позовної давності.**
- 2. Заява про захист цивільного права або інтересу має бути прийнята судом до розгляду незалежно від спливу позовної давності.**
- 3. Позовна давність застосовується судом лише за заявою сторони у спорі, зробленою до винесення ним рішення.**
- 4. Сплив позовної давності, про застосування якої заявлено стороною у спорі, є підставою для відмови у позові.**
- 5. Якщо суд визнає поважними причини пропущення позовної давності, порушене право підлягає захисту.**